

A Határtalanul! pályázat szakmai beszámolója

A pályázat kiírás tárgya: Tanulmányi kirándulás hetedikeseknek (2022)

A pályázat címe: Bakancslistás látványosságok a Felvidéken

Az elnyert pályázat száma: HAT-KP-1-2022/1-000456 sz.

2023. május 31-től 2023. június 2-ig Szlovákiában jártunk, melyet a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Határtalanul! című pályázatának köszönhetünk. 78 hetedikes és 3 nyolcadikos diákunkat 8 pedagógus kísérte az út során. A pályázat segítségével 4 990 950 Ft támogatásban részesültünk, melyet az utazás költségeire, a szállás és az étkezés költségeire, továbbá a programokon való részvételre fordítottunk.

Az utazás előkészítő szakasza

Nagy örömmel vártuk, hogy a Határtalanul! pályázat keretein belül Szlovákiába utazhassunk. Tanulóinkkal a történelem- és irodalomórák kapcsolódó tananyagai és a 2023. május 19-én és május 23-án megtartott projektnapok keretében készültünk a

kirándulásra. Tanulóink ekkor ismerkedhettek meg a ma már Szlovákiához tartozó magyarság népkultúrájával, történelmével és élővilágával dokumentumfilm és PPT előadás segítségével. A nap végén csoportmunkában, játékos feladatokkal zártuk a programot.

Az utazás

1. nap

Május 31-én reggel nyolc órakor indultunk el két autóbusszal. Két idegenvezetőnk Budapesten és Párkányban csatlakozott hozzánk. Ismertették az élménydús programot, mely rávilágított arra, hogy nagyon kalandos, de egyben feszített napi program vár ránk. Az első napon az egyházi emlékeket tekintettük meg a Felvidéken.

Első megállónk Bényben volt, ahol megcsodáltuk a román stílus eredetű, Szűz Mária tiszteletére szentelt apátsági templomot, mely a 13. század első felében épülhetett. A plébános úr sok érdekességet mesélt a település eredetéről és első Árpád-házi királyainkról. Többek között megtudtuk, hogy Bény története szorosan összefügg a Hont-Pázmány nemzetség történetével.

A település Hont fia Bényről kapta a nevét. A nemzetség tagjai Géza fejedelem idején települtek be az országba. István királytól tekintélyes birtokokat kaptak jutalmul. A nemzetség tagjai építették a község legnevezetesebb szakrális emlékeit, a kolostort és templomot, valamint a román kori körtemplomot. A kolostor a török időkben sajnos elpusztult. A 12 apostol tiszteletére szentelt rotunda és az apátsági templom több átalakítás után ma is áll, de sajnos a csodálatos körtemplomot éppen felújították, ezért csak kívülről csodálhattuk meg.

Következő megállónk a Garamszentbenedeki apátság volt. Remek idegenvezetésben volt részünk minden helyszínen, így itt is, ahol Szlovákia második legnagyobb kolostora található, valamint a törökök ellen emelt fellegvár, továbbá a Szent Benedeknek és Szűz Máriának szentelt gótikus templom is. Ez pontosan Európa földrajzi központjában fekszik, tudtuk meg egy ott elhelyezett kőtábláról.

A kolostor első írásos említése I. Géza király adománylevele 1075-ből. Az idők során három alkalommal is leégett építményt Mátyás király idején felújították, s 1483-ban újraszentelték. Ekkor épült a Szent Vérék-pál is. Idegenvezetőnk elmesélte Veronika kendőjének történetét. Mátyás király a Szent Vérék-pályát II. Pál pápától kapta, és a kolostortemplomnak adományozta azt. Ez az ereklye a golgotai keresztútról származó, Krisztus vérével átitatott Veronika kendőjének egy darabja. Ezzel a kendővel törölte meg Veronika Jézus arcát a keresztúton.

A helyiek közül mindmáig többen hisznek benne, hogy Garamszentbenedeket egy titkos alagútrendszer köti össze nemcsak Újbányával és Nyitrával, hanem Esztergommal is. Tény, hogy az apátság alatt jelenleg is egy hatalmas pince van, ami éveken át a nyitrai borüzem részét képezte.

Az első nap utolsó programja a nyitrai városnézés volt. Szlovákia legrégebbi városa fejedelmi és püspöki székhelyként rendkívül gazdag múlttal büszkélkedhet. Sétát tettünk a várnegyedben a püspöki palota és a székesegyház érintésével. Nyitra Szlovákia negyedik legnépesebb városa. Idegenvezetőnk élvezetesen mesélt a város történetéről. Megtudtuk, hogy már a 9. század elején is állt itt templom, és hogy a városban vakították meg és itt őrizték Vazult, akivel ötödikes történelemtanulmányaink során ismerkedtünk meg és rácsodálkoztunk, hogy a leszámolás ellenére is Vazul utódjai közül kerültek ki magyar királyaink, például Szent László király, aki Vazul unokája volt. Nagyon sok érdekességet hallottunk azokról a személyekről, akiket történelmi tanulmányaink során szinte csak „érinteni” tudtunk, például Gizella királynéről, aki mélyen vallásos volt és a nyitrai hercegi udvar mellett kápolnát építtetett. Egyik legnagyobb királyunk, Könyves Kálmán pedig megalapította a nyitrai püspökséget, és Nyitra azóta is püspöki székhely. Csodálattal hallottuk, hogy a nyitrai vár még a tatár ostromot is kiállta! És volt idő, amikor a terület a kiskirály Csák Máté kezében volt.

Megtekintettük a Szent Emmerám-székesegyházat, mely ma három, egymástól építészetiileg elkülöníthető részből áll. Az épületegyüttes legkorábbi része a román rotunda, amely a 11. század első felében épült Szent Emmerám tiszteletére Szent István felesége, Gizella patronálásával, aki a szent tiszteletét Bajorföldről hozta magával. Az úgynevezett felső templom 1330 és 1355 között épült, de nem úgy, hogy a rotundát megnyújtották volna, hanem azzal összekapcsolva egyhajós gótikus csarnokot építettek. Ennek a felső templomnak legértékesebb része a Megváltó-főoltár. Az úgynevezett alsó templomot 1621 és 1642 között építették hozzá. Ennek főoltárán látható egy dombormű, amely a Levétel a keresztről jelenetet ábrázolja. Az alsó templom része a székesegyház és a vár képét meghatározó torony. Az alsó templom bejárata egyébként az egész székesegyház bejárata is. Megcsodáltuk a barokk építészeti stílusjegyeket.

A nap végén megbeszéltük, hogy az Árpád-házi időutazás mellett művészeti stílusjegyek között is időutazást tehettünk a román stílusú bényi apátsági templom, a gótikus stílusjegyekkel rendelkező garamszentbenedeki apátság és a barokk stílusjegyeket mutató nyitrai székesegyház meglátogatásával.

Este nyolc óra körül nagyon fáradtan érkezünk meg szálláshelyünkre, a Deáki Európa Panzióba, ahol nagyon kedves fogadtatásban és igen finom vacsorában részesültünk a panziótulajdonos és munkatársai jóvoltából.

2. nap

Zenés ébresztéssel és finom reggelivel kezdtük a napot. A diákoknak össze kellett állítaniuk a hideg ebédcsomagjukat a svédasztalon található finomságokból, és ez egy kis meglepetést és izgalmat vitt a reggeli készülődésbe.

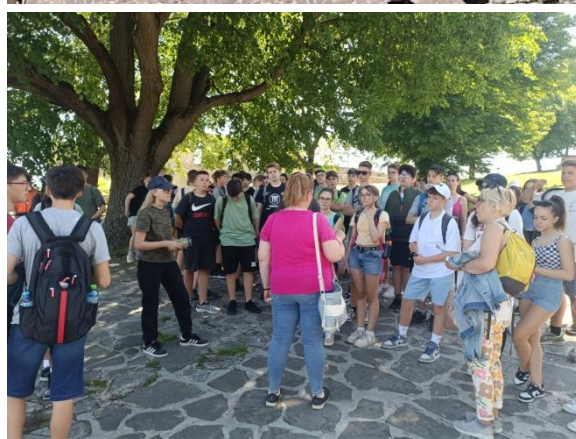
Második napunkon vártúrát tettünk a Vág folyó völgyében. Úticéljaink voltak Trencsén vára, Szulyó vára és Bolondóc vára. A nap elején még nem sejtettük, hogy meredek sziklafalakat is meg kell másznunk, hogy jutalomként gyönyörködhessünk a Pazar kilátásban és a középkori várromokban.

Trencsén várában

A lélegzetelállító vár a Felvidék egyik legnagyobb vára, amely a 11. század óta áll.

Idegenvezetőnk elmesélte, hogy a vár számos alkalommal sikerrel tartóztatta fel a Magyarország Királyságra támadó cseheket és morvákat. A tatárok sem tudták bevenni. Csák Máté kiskirály tartományi székhelye volt. Később birtokosai között voltak a Hunyadiak és a Szapolyaiak. A 14. század vége felé itt tartották Mária királynő és Luxemburgi Zsigmond esküvőjét. A 17. században itt őrizték 3 hónapig a Szent Koronát. A Rákóczi-szabadságharc sorsdöntő csatája is itt zajlott 1708-ban.

A várban lévő történelmi kiállításba is bepillantottunk. Mint minden várhoz, a trencsénhez is legendák sora kapcsolódik. Idegenvezetőnk a várkút legendáját mesélte el, és hogy miért is hívják a Szerelem kútjának.

A Szulyói-sziklákon

A hideg ebédcsomag elfogyasztása és egy rövid trencsényi belvárosi sétaprogram után a Szulyói-sziklákhöz indultunk. Az Északnyugati-Kárpátok festői falvát, Szulyóvárát patkó alakban körbeölelő Szulyói-sziklák kőkolosszusai között kalandoztunk. Szulyóváráról először a Gotická brána gótikus ablakra emlékeztető sziklapujához kapaszkodtunk fel, ahol megismerkedtünk a fantasztikus sziklavilágot felépítő kőzettel, majd kapaszkodókkal és létrákkal megerősített úton „hódítottuk meg” a szulyói várromokat.

Fantasztikus panorámát nyújtó kilátóközpontokat érintettünk. A gyerekek nagyon élvezték a sok, de nem veszélyes mászást és kapaszkodást. Nekik ez a program tetszett a legjobban, és olyan különleges élményeket szereztek, amelyekre minden bizonnyal nagyon sokáig jó szívvel fognak visszaemlékezni.

Fotómegálló Bolondóc váránál

A sziklamászás hosszabb időt vett igénybe a tervezettnél, ezért utolsó programunkat rövidíteni kényszerültünk. Idegenvezetőnk a buszon mesélte el, hogy Beckó falu a várról kapta a nevét. A vár régi magyar neve Bolondóc, amely a monda szerint onnan ered, hogy Stibor vajda udvari bolondjának, Beckónak építtette. És hogy honnan is lehetett ismerős Stibor vajda tanítványainknak? Luxemburgi Zsigmondról tanultakkor beszélgettünk Stiborici Stibor vajdáról, mint a Zsigmondhoz hű főurak egyikéről. Buszunkkal elsuhanunk Bolondóc vára mellett és pillanatfelvételeket készítettünk a magaslaton álló várról.

Este értünk vissza panziókba, ahol meglepetés vacsorát kaptunk: knédlit pörkölttel. A klasszikus cseh-szlovák recept szerint készült finomságot sok diákunk most kóstolhatta meg először. A sziklamászás miatt aznap senkit nem kellett „elaltatni”. A csapat mély álomban aludta végig az éjszakát.

3. nap

Utolsó napunk reggelén szálláshelyünk településén, Deákiban (szlovákul: Diakovce) néztük meg a település legnevezetesebb helyét, az ősi, Szűz Mária tiszteletére épített templomot. Idegenvezetőnk elmesélte, hogy a templomot elsőként II. Paskal pápa 1103. évi oklevele említette, de később több 12-13. századi okmány is utalt rá. Építési ideje nem ismert. A későbbi, román kori, méltóságot sugárzó deáki templom – a régebbi, 1075-ből származó garamszentbenedeki kolostortemplom mellett – építészeti szempontból Közép-Európa legbecsesebb ilyen jellegű épületei közé sorolható.

Idegenvezetőnk részletesen bemutatta a templomban található hazai festészetünk egyik legrégebbi egyházi falfestménymaradványát.

Megcsodáltuk, hogy a templombelső régi és új falait első királyunk életének egyes eseményeit megörökítő falfestmények díszítik. Ezeket

Kotuly Béla festőművész 1941-ben alkotta meg. A freskók témái: Szent István, a kereszténység terjesztője; Szent István, a hadvezér; A pannonthalmi alapítólevél átadása; A Halotti beszédet író szerzetes; Szent István az Intelmeket átadja fiának, Imrének; Szent István Imre halála után felajánlja az országot Szűz Máriának. Szintén Kotuly Béla készítette a felújított templom néhány falfestményét, ezek tárgyát az Újszövetségből, Szent István király és Szent Benedek életéből merítette.

A nap további részében a Csallóközben kalandoztunk. A dunatőkési Cséfalvay-víziimalom működéséről hallgattunk meg érdekes beszámolót helyi idegenvezetőnkől. A régióban hajdan működő több száz víziimalom egyik utolsó hírnöke ez. A negyvenes években öröltek benne utoljára, ma műszaki műemlék. Jelenleg a víziimalmokról szóló állandó kiállítás tekinthető meg benne, amelyet mi is megtekintettünk. Festőiien szép környezetben, a Tőkési-ág partján tölthettünk el egy nyugodt órácskát.

Délután a Csallóköz központjában, Dunaszerdahelyen is jártunk. Nevét a szerdai napokon tartott hetivásárokról kapta. Megtudtuk, hogy a város a szlovákiai magyar szellemi élet egyik központja. Például itt székel két könyvkiadó, található itt irodalmi kávéház és színház is és kulturális fesztiváloknak is helyet ad. Itt székel a Csemadok (Szlovákiai Magyarok Társadalmi és Közművelődési Szövetsége). A Csallóköz gazdag termálvizekben, ezért Dunaszerdahely wellnessz-központ is egyben. Itt és Deákiban hallottuk a legtöbb magyar szót. Nem csoda, Dunaszerdahely lakosságának körülbelül 70%-a magyar, így a városnézés során itt tudtunk a legtöbbször szóba elegyedni, ismerkedni a helyiekkel.

A program része lett volna a Duna menti ártéri erdőkben barangolás, de idegenvezetőnk tanácsára ezt ki kellett hagynunk, mivel az elmúlt napok nagy esőzése miatt nem lett volna biztonságos a túra. Helyette megnéztük a bősi vízerőművet. Ennek történetére jó lesz majd visszaemlékezni nyolcadikos történelmi tanulmányaink során. Most a duzzasztóművet mint turisztikai látványosságot tekintettük meg. Megtudhattuk, hogy a bősi vízerőmű biztosítja Szlovákia éves villamosenergia-termelésének 8-10%-át. Szerencsére az erőművi kilátó szabadon látogatható, melyből döbbenetes látvány tárult elénk. Olyan szerencsénk volt, hogy megleshettük, hogyan zsilipelték át a hajókat, és kipróbálhattuk az üvegpadrólú kilátópontot is. Ezután fáradtan, de élményekkel gazdagon indultunk haza autóbuszunkkal.

Az utazás értékelő szakasza

A kirándulás élményeiről, tapasztalatairól projektórákat tartottunk 2023. június 13-án. A tanulókat már az indulás előtt megkértük, hogy készítsenek fotókat a helyszíneken. Ezekből a fotókból „szemezgettünk” és a projektnap első részében a képeket átnézve elevenítettük fel élményeinket. Ezután kérdés-felelet formájában emlékeztünk vissza az idegenvezetőinktől hallott érdekességekre.

Végül a KAHOOT programban vetélkedőt rendeztünk. Ennek során a tanulók feleletválasztós és IGAZ-HAMIS teszteket oldottak meg. A dobogós helyezettek jutalmat kaptak. Az utazást szervező iroda felajánlásait adtuk át (tornazsákokat és tollakat).

A Határtalanul! tanulmányi kirándulás során bepillantást nyerhettünk a határainkon túli egykori magyar területek kulturális életébe, természeti csodáiba. Tanulóink megismerhették Szlovákia történelmét, és hogy miért kapcsolódik sok-sok szállal egymáshoz Szlovákia és Magyarország múltja.

Nagyon elégedettek vagyunk a teljes Határtalanul programmal, programszervezéssel, lebonyolítással. A jó hangulatú kirándulásunkon türelmes sofőrök, rugalmas, rendkívül tájékozott, gyermekszerető idegenvezetők segítették a sikeres megvalósítást. Helyi szállásadónk kedves és vendégszerető volt, külön köszönjük az utolsó esti kedvességet és a meglepetés vacsorát. Biztosak vagyunk benne, hogy mindenki sokáig megőrzi emlékezetében a felvidéki kalandozás élményeit. A Határtalanul! program nélkül mindez nem valósulhatott volna meg. Köszönjük a támogatást!

Szigetszentmiklós, 2023. július 3.

Szigetszentmiklósi Ádám Jenő Általános Iskola és AMI